

46. August Constandt : de laatste vooroorlogse burgemeester

In dit hoofdstuk wil ik het hebben over de respectabele heer August Constandt die in de vooroorlogse periode van Pervijze, dankzij het vertrouwen van de bevolking en met veel hulp van het toen geldende kiessysteem, gedurende maar liefst 27 jaar burgervader bleef van onze gemeente. Hij werd voor de eerste maal verkozen in 1891 en werd slechts opgevolgd in 1918. Daarenboven schenk ik ook aandacht aan zijn kinderen die allen geboren werden te Pervijze.

August Joseph Constandt werd geboren in het naburige Stuivekenskerke op 3 januari 1848 als zoon van Pieter Joannes en Vandewoude Rosalia Barbara, landbouwers te Stuivekenskerke.

Volgens het oudst nog bestaande bevolkingsregister van Pervijze, kwam hij op 23 oktober 1878 van Diksmuide zich vestigen te Pervijze in de Dorpsplaats 42 als dokter in de geneeskunde. Zijn praktijk was gelegen waar nu de Schoorbakkestraat 33 is, bewoond door de familie Demolder. Daarenboven weet het bevolkingsregister ons ook nog te melden dat hij ook handelaar in likeuren was.

Op 5 augustus 1879 huwde hij te Pervijze met Ludovica Maria Theresia De Grave, dochter van Ludovicus Joannes en Ludovica Sophia Vanneste, landbouwers te Pervijze. Zijn schoonvader was gewezen burgemeester van Pervijze van 1868 tot zijn overlijden op 5 januari 1875 op amper 44-jarige leeftijd.

Gezinsuitbreiding liet niet lang op zich wachten want reeds op 2 juni 1880 werd Maria Theresia Constandt geboren. Op 30 maart 1883 werd nog een zoon geboren die ze René Auguste Marie noemden.

Ondertussen was dokter Constandt in de voetsporen van wijlen zijn schoonvader getreden en deed hij zijn opwachting in de gemeentelijke politiek.

Met de gemeenteraadsverkiezingen van 1885 werd hij tot schepen verkozen ter vervanging van Servaas Devos die niet herkozen werd. Jacobus Norbertus Duchatelez werd de nieuwe burgemeester. De verdere samenstelling van de gemeenteraad was de volgende : Carolus Verschaeve was de tweede schepen en de raadsleden werden : Petrus Ketelers, Ludovicus De Grave, Karel Wispelaere, Victor David, Ambrosius Decoodt en Henricus Jonckeere.

In hetzelfde jaar van zijn aanstelling als schepen, werd er op 2 mei 1885 nog een dochter Helena geboren.

Tijdens de daaropvolgende verkiezing van 1888 werd August Constandt opnieuw tot schepen verkozen.

Op 31 maart 1889 werd het gezin verder uitgebreid met nog een dochter die de naam Rachel meekreeg.

Toen op 25 augustus 1890 burgemeester Duchatelez plots overleed, stonden de verkiezingen weeral voor de deur en in januari 1891 werd dokter Constandt tot burgemeester verkozen. Ludovicus De Grave en Carolus Verschaeve werden de twee nieuwe schepenen en het geheel werd aangevuld met de raadsleden Carolus Wispelaere, Ambrosius Decoodt, Victor David, Henricus Vandermeersch, Henricus Jonckeere en Medard Duchatelez.

In die tijd ging de installatie van een nieuwe burgemeester niet onopgemerkt voorbij maar werd het hele dorp betrokken bij de feestvreugde. Zo was Pervijze op 2 april 1891 in feest en gonsde onze gemeente van een gezellige drukte.

Het beschrijven van wat er die dag allemaal gebeurde en welke sfeer er heerste, is iets dat nog het best kan gebeuren door een ooggetuige aan het woord te laten die het allemaal zeer goed had bekeken, zijn bevindingen optekende en opstuurde aan de Brugse krant "Het Burgerswelzijn". Zijn gedetailleerd verhaal verscheen in de editie van 3 april en dit relaas wil ik de lezer zeker niet onthouden.

Pervijse, den 3 april 1891,

Mijnheer de Opsteller,

Gisteren hadden wij de plechtige inhaling van Doctor August Constandt, als burgemeester van Pervijse, waarover een uwer oude inschrijvers een woord gerept heeft over eenige dagen.

Laat nu aan een min ouden inschrijver toe ook een woord over de inhalingsfeeste te schrijven.

Gij weet wat weder wij alsdan hadden, en welke bakte sneeuw gij als Aprilvisch gekregen hebt. Hewel vandage regent het hier en de lucht is overtrokken : maar gisteren, op den dag der inhaling van den Burgemeester, 't schoonste zonneken, van 's nuchtens vroeg den dag door, en 't helderste weder 's avonds, dat een vreugdig mensch, die kermisgezind is, wenschen kan.

Ook 's nuchtens vroeg kwamen de vaandels uit, en overal, aan de gevels van de huizen der verscheidene straten van het dorp stonden ladders en was men neerstig bezig opschriften en jaarschriften aan te plakken of aan te nagelen. 't Waren er vele merkwaardige, en ja, zo eigenaardig meestendeel, dat er besloten is de liedjes van den stoet, die op strate verkocht wierenen, te herdrukken, met de opschriften erbij, tot eene volledige gedachtenis van den schoonen dag van Burgemeester Constandt's inhaling.

Reeds bracht de trein uit Niepoort, ten tien, ons veele volk : deze uit Dixmude, ten elf, bracht er nog meer.

Ondertusschen kwamen onze boeren met de boerinnen in hunne chieze op de plaats, daar zoons en kartons op versierde peerden - O ! de schoone Veurnambachtsche peerden ! - leutig en driftig het dorp kwamen innemen. Welke eene beweging ! Gansch het omliggende is te Pervijse vergaderd, en, laat mij er bij voegen dat het 's avonds ten tien op't dorp, nog overal volle beweging was, en dat slechts alsdan de boeren beginnen hebben in te spannen om vrouwe en dochters naar huis te voeren. Ondertusschen is alles in't meeste order vergaan. De veldwachter en heeft met niemand geen ruzie gehad, en daar en was niemand die er alleenlijk aan gepeinsd had gendarmen te vragen ; want Pervijse kan gemakkelijk feeste houden zonder dat er rustverstoring gebeure.

't Gene nog alles overtrof, is de eensgezindheid der inwoners. Daar en is hier geen een mensch die uitsteekt ; daar en bestaat geen partijgeest ! Wij zijn hier allemaal goede christenen, goede Vlamingen ; eens van zin, eens van herte. Ook, 'k moet zeggen dat de versiering algemeen was. Geen huis schier zonder opschrift ; en in de verscheidene straten had men't genoeg van het zoo versierend groen van de sperrekens, die geplant waren. Daar stonden zegebogen aan de Sterre, 't enden de Veurnestrate, aan Catryse's, in dezelfde strate, en twee prachtige sperren, van wel twaalf meeters hoog, aan de brouwerij van Amaat Verschaeve-Decroos, 't enden de koeimarkt.

't Is elve. De trein van Dixmude is daar. Reeds staat de stoet gerangschikt op de kalsij van Schoore. De ruiters, met Hendrik de Coninck aa't hoofd, dragende de standaard der gemeente, met den schild half Oud-Vlaanderen en half oud Hof van Bercle, zilver, met twee sloters rug en rug, rechtstaande, nu schild der gemeente, erop. Volgden Zeger Boomgaert en Karel De Bergh prachtig gekleed ; dan al de ruiters, bij de veertig in getal.

De muziek der katholieke maatschappij van Dixmude neemt plaats bachten de ruiters.

Gmeenteraad en andere geestelijke en wereldlijke overheden zijn aan't huis van den Burgemeester, die juist tegen de statie woont, en zien daar den stoet voorbij komen, nadat zij den Burgemeester begroet hebben en dat de Schepen hem plechtiglijk den driekleurigen sluier heeft aangedaan.

Hier is de aangenomene knechtenschool, met driekleurige sluiers aan en dragende driekleurige vaandels. Zij zingen een lieflijk welkomslied.

Nu is't de aangenomene meisjesschool, met een groot waiend jaarschrift ; zij ook dragen driekleurige vaandels en zingen hun lied.

Hier is dit jaarschrift :

aL De kInDers Verhopen Dat zIJ hIer Later UW
schoon Jubelfeest zULLen Vieren.

Volgt de gemeenteschool, ook met driekleurige vaandels.

Maar nu komt de praalwagen.

Vier peerden, prachtig uitgedoscht in het middeneeuwsch, geleid door voetknapen, die ook in middeneeuwsch gewaad zijn.

Hoe schoone die wagen ! Een groen sperrebosch, hoog opgaande : een ware "hemelwagen" zoo de menschen dat heeten : bij de 3 meters breed, zes meters lang, door de vijf meters hoog. Geheelomhoog, op een prachtige middeneeuwschen zetel, de maagd van Belgenland, houdende het groote Belgische vaandel. Voor haar, wat leeger, de blonde maagd van Vlaanderen geleund op een grooten vergulden leeuw, en houdende met hem te zamen den grooten standaard van Vlaanderen, geel van veld met den zwarten Klauwaert erop ; van weerskanten de andere provinciën des lands, met veelkleurige wimpels. Leeger en op't voorenste van den wagen alsook op uitspringende zijdkanten van het voorendeel een groot getal maagdekens, verbeeldende de jeugd van Pervijse. De groote maagden van't boovendeel waren in allerprachtigst gewaad. Een orgel stond verdoken in den wagen ; en al die erop stonden, zongen, met fiere stem, het prachtige lied "Ons Vaderland" van Peter Benoit. De achterkant van den wagen droeg het wapen van Pervijse, alsook een geschilderd doek met zwarte leeuwen, gezaaid op geel veld, en groote leeuwen houdende de spreuke "Vlaanderen die leu". Rondom was het groen deel van den wagen versierd met driekleurige drapeering.

Die wagen was prachtig en edel : dit hebben al de lieden getuigd.

Een woord ter eere van Karel van den Broucke, den voerman, die met eene wondere behendigheid den wagen doen keeren heeft, telkens het noodig was.

Volgde, de gilde van Sint Sebastiaan, de Burgemeester, de andere overheden.

Mietje Kuyle heeft den wijn van eere aangeboden in de Sterre. Aan't wethuis wierd dit gedaan door vrouwe De Grave, van het Blauwhuis, echtgenoot van schepene Lodewijk De Grave en door de vrouwen der leden van de wet.

Voor't wethuis wierden al de liederen gezongen.

Ondertusschen ging men welhaast aan tafel, in 't wethuis. De praaldisch was daar opgediend, aan vijf frank 't hoofd. Al de overheden, hunne vrouwen, de boeren, de boerinnen, de voorname plaatsnars waren er tegenwoordig.

Het noenmaal doet eere aan Karel Kimpe en aan Louise zijn vrouwe : 't was al om even goed en 't wierd met behendigheid opgediend op den schoon versierde dis.

Aan't nagerecht deed schepene De Grave een heildronk aan Koning en Burgemeester. Na hem stelde de Pastor de gezondheid vooren van den Burgemeester en van zijne achtbare familie die daar rijk vertegenwoordigd was.

Binst het noenmaal speelde het muziek voor't wethuis, in de namiddag en in de vooravond, alsook binst het vierwerk, speelde het op verscheidene plaatsen en bracht het leute en vroolijkheid ten toppe.

Het vierwerk nu. Ten 7 1/2 begon het met opsteeken van fuseien t'einden de Veurnestrate en t'einden de Dixmudschestrate. Maar ten 8 1/2 ging het aan voor goed. Talrijke prachtige stukken, molens, sterren, dubbele molens, vierbergen, sterrenregens, krakers, bommen, roomsche lichten enz., alles even wel gelukt, en 't een op het ander, krakend en ploffend, met geweldig geschot doorsneden, eindelijk een allerprachtigst stuk met "Leve den Burgemeester" en al wat uitpeizelijk is van gekleurde bommen en kanonschoten... Waarlijk, 't doet ere aan M. Gezelle, van Brugge, die het gemaakt en afgeschoten heeft : nog nooit zagen wij zulke vierwerken op de streke.

En daarmee is die schoone dag ten einde. Eere aan al dezen die meegeholpen hebben om dien dag heerlijk te maken.

Ik wil nog even terugkomen op de opschriften die vele inwoners aanbrachten aan hun huis ter ere van de nieuwe burgemeester. Met eigenhandig gemaakte gedichten heetten de Pervijzenaars hun nieuwe burgervader welkom. Veel van die gedichten zijn slechts een gewone gelukwens, maar anderen hebben hun beste beentje voorgezet om er iets apart en opvallend van te maken. Er waren in die tijd blijkbaar veel begenadigde poëten in ons dorp.

Het klooster gedenkt de vorige burgemeesters : Norbertus Duchatelez, die zopas overleden is, Ludovicus De Grave, schoonvader van de nieuwe burgemeester en zijn vader Engelbertus die te Pervijze burgemeester was van 1848 tot 1868.

"Vijftien nunnen,
Die 't U junnen,
Wenschen U proficiat :
Zeker niemand die 't nie vat.
De Grave moet men niet ontgraven,
Is 't Constandt, 't is nog De Grave
Die herneemt 't gemeentebestier
Voor 't geluk van allen hier.
Engel zou hem zeggen "Neve",
Lodewijk zou hem noemen "Zoon" ;
Daarom, dat de heer hem geve
Moedig werk en rijke kroon,
Lijk aan Norbertus Duchatelez
Die altijd fraai was, 't goed te meê !"

Rentenier Carolus Wispelaere blikk ook even terug en wenst zichzelf terzelfdertijd nog wat te leven :

"In achttien-honderd vijf-en-tachtig
Wij beide waren feestemachtig,
Wij beide waren 't komiteit
Van 't feest voor Duchat'lez bereid ;
God geve Augustus langer leven
August zou Karel 't zelfste geven."

De laatste regel van zijn vers heeft niet veel mogen baten, want reeds op 7 december 1891 overlijdt Karel Wispelaere.

Anderen gunnen dokter Constandt nog vele jaren als burgemeester, zoals bijvoorbeeld Frederic Caenen :

"Doctor Constandt, gij kun't niet boeten
Dat Frederic Caenen, Marie Soete
Hier wonen in hun huiskens kleen !
Ook zij doen lijk iedereen
En geerne wat te kunnen :
En zeker dat ze u jaren junnen !"

Schoenmaker Pieter Cools is een plezant iemand met een rijke verbeelding. Getuigen daarvan zijn twee gedichten die hij gemaakt heeft :

"Hier op 't einde van de reke,
Woont een Cools met name Pier ;
Hij maakt schoenen geheel de weke :
Maar vandage niet een zier.
Werken heeft nu toch geen gratie,
Geheel 't crispien die moet van kant,
Want wij vieren d'installatie
Van ons Burgmeester Constandt."

"Voor Burgmeester een docteur,
Dat is toch jammernis :
Want op heel de wereld is toch niemand gewis
Die een docteur genegen is :
Wijl zijn beste flesch nog niet drinkelijk is."

Ook Karel Dekimpe, bewoner van het wethuis en uitbater van het daarbijhorende café, biedt zijn gelukwensen aan :

"In den kamer van den wet
Aan den toog of aan 't loket
Kan ik soms wat franks verdienen
Met raad, kollegie wel te dienen
'k verblijd mij met al wie is blij
Ik neem ook rouw in rouwgeleij
Voor Duchat'lez was 't hier in rouw
'k wil dat Constandt nog lang leven zou."

Benjamin Warlop, herbergier en beestenkoopman, laat nog terloops weten dat hij een ijverige handelaar is :

"In 't voorgeborcht van 't dorp
Woont de koopman Warlop
Die geeren verhandelt eene beest
En hem ook verheugt in't feest
Aangeboden aan de heer Constandt
Burgemeester van 't Pervijseland."

Zo zijn er die de burgemeester gelukwensen en ook hun handel aanprijzen zoals kleermaker Henri Madelein :

"Henri Madelein, kleermaker,
Wenscht d'Heer Constandt veel geluk
Hij is zeker geen werkstaker
en doet niemand bij den buk.
Burgmeester, wil maar probeeren,
'k Maak kostumen schoon en net
'k Zal ook oude repareeren,
Toch is dit maar mager vet."

En herbergier Villeirs :

"Villeirs zoekt zijn bestaan
In 't water en op 't land,
Vandaag wil hij niet gaan,
Hij feest nu voor Constandt,

In zijn herberg hier,
Verkoopt hij ook van't beste bier,
Komt er maar naar vragen :
Gij zult het niet beklagen."

In hun ijver om hun eigen waar aan te prijzen, zijn er verschillende die zowaar vergeten de burgemeester hun gelukwensen aan te bieden, zoals brouwerin Rosalia Comeyne, de weduwe van Jan Vandewoude :

"Twee jonge brouwers hier
maken en verkopen bier.
Om kalanten te voldoen
Zien ze niet op sucroen.
Het kooksel is toen straf gezond,
Men legt het geeren aan den mond,
Docteur Constant, met ons kozijn,
Wij trachten gauw bij u te zijn.
Binst dat de eene tunne loopt
Zorgt dat gij eene nieuwe koopt.
Ze ligt toen wat en 't vatje rust
En 't bier is nog meer van uw lust."

Van de andere brouwer Servaas Devos, kunnen we zeggen dat hij uit het zelfde vaatje tapt :

"Al wist ik niet wat 't is te pareeren
Mijn pastor, mijn geuur zou 't ze leeren,
Hij heeft er wel een handje van ;
Daarvan spreekt ook hier alleman.
'k begon met vendel uit te steken,
Ik eindig met op vers te spreken.
Wij wonen beide in eenen hoek,
Maar krijgen geeren een bezoek,
bij mij en moet g'u nooit geneeren
Al waar't om bier te commanderen."

Hendrik Michiels, koopman in granen en kolen :

"Docteur, gij staat voor ziekte borge,
Met uwe kunst en medecijn ;
Mijn stiel is voor gezonder zorgen,
In mijn dubbel magazijn.
Tegen koude, tegen honger,
geef ik kolen, geef ik graan ;
anders leden maag en longer,
Velen zouden 't graf ingaan.
'k ontvange ik 't geld, en gij moog't geven :
't is voor beiden geestig leven ;
dat 't lange duren, 't is mijn wensch,
Voor het geluk van evenmensch."

Allen maken ze reclame voor hun eigen handeltje en als dit geen resultaten zou opleveren, kan men nog altijd proberen het medelijden van de medemens op te wekken, zoals de weduwe van Henri Lemahieu :

" 'k heb vijf kinders die mij minnen,
maar die nog hunnen kost niet winnen.
'k ben alleen voor de winst :
Dat is nog het allerminst,
Met allen dikwijls op te komen,

Marie zal er wel deure komen."

Tot slot laat ik nog slachter Theophiel De Cat aan het woord die dokter Constandt nog een gezonde, en voor hem winstgevende raad, wil meegeven :

"Ander de dagen sla ik beesten
Voor de kloekte van den mensch ;
Vandage rust ik en 'k viere feeste,
ik zet in verzen mijnen wensch :
Dat doctor mijne carbenaden
Geliev' bij flauwen aan te raden."

Na deze formidabele inhuldiging kon burgemeester Constandt zijn eerste ambtstermijn aanvangen en vele jaren zou het politieke toneel van Pervijze identiek blijven. De tijd van meerdere partijen die elkaar bekampten was nog niet aangebroken en het leven ging rustig zijn gangetje.

Op familiaal gebied werden ondertussen de kinderen groot en begonnen ze het ouderlijk huis te verlaten. De oudste dochter Maria huwde met een zekere Marin Van Houwe en vertrok op 1 juni 1904 naar Roeselare om er te gaan wonen in de Noordstraat 24.

De enige zoon René, stapte ondertussen in de voetsporen van zijn vader want in 1908 was hij student medicijnen.

De jongste dochter Rachel vertrok op 26 september 1909 uit Pervijze om in te treden bij de Zusters van Liefde van Jezus en Maria te Gent in de Molenaarsstraat 34. Haar verdere levensloop komt verder uitgebreid aan bod.

Ondertussen naderde echter de verkiezing van 1911 die het toneel zou worden van heftig gekrakeel onder de kandidaten. In tegenstelling tot vorige verkiezing, kwam er in 1911 een tweede politieke partij, onder aanvoering van Désiré Borgonie, op het toneel die de heerschappij van burgemeester Constandt wilde breken.

De samenstelling van de nieuwe lijst en de reden van iedere kandidatuur zegt veel over de sfeer in die dagen. Ik citeer uit een stuk van hun verkiezingspropaganda :

"De kandidatuur van Borgonie is een protest tegen den schaamtelozen kaakslag aan het kiezerscorps van Pervijse toegedient door de ongewettigde overboordwerping van dat raadslid.

De kandidatuur van Oscar De Baenst is een protest tegen dit uitzinnig plan, van schepene Borgonie, man van 63 jaar en rijk aan ondervinding in bestuurszaken, te doen vervangen door een manneke die nog geen 30 jaar is en zelfs nog niet mag stemmen.

De kandidatuur van Joseph Michiels is een protest tegen de vervolging waarvan zijne familie het slachtoffer was vanwege den burgemeester.

De kandidatuur van Henri Rabaey is een protest, in naam van al de herbergiers, tegen de overdreven voordelen door ons gemeentebestuur aan de herberge Dekimpe toegestaan.

Eindelijk, de kandidatuur Henri Vanlerberghe verbeeldt de intresten en belangen van het groot gehuchte Schoorbakke, intresten die, tot nu toe veel te weinig behertigd wierden.

Vanlerberghe, kleine landbouwer is ook als kandidaat opgekomen, om op eene bijzondere manier, de vertegenwoordiger te zijn van de werkende klas in't algemeen. Tot op den dag van heden werd die klas gansch en geheel uit den raad gesloten."

Gemeentekiezing van Pervyse.

Verklaring van de Kandidaten der « Nieuwe Lijst. »

1° Waarom zij strijden :

Om meer rechtveerdigheid, meer
gelijkheid, meer vrijheid.

2° Hoe zij strijden :

Als Katholieken.

3° Hoe de strijd had kunnen vermeden zijn

of : De gevolgen van eene domme
koppigheid.

Een klein woordje uitleg bij al dit protest is waarschijnlijk niet misplaatst alhoewel het zoveel jaren na datum moeilijk te begrijpen is wat de werkelijke oorzaken van dit alles zijn.

Ik denk dat in de eerste plaats de oorsprong van alle onenigheid te zoeken is bij Joseph Michiels, die tot kort voor de verkiezingen gemeenteontvanger was. De vrouw van Michiels was een patiënt van dokter Constandt. Zij overleed en werd later door Constandt ontgraven. Waarom ? Feit was dat de burgemeester 3 jaar later toestond dat de notaris begraven werd op dezelfde plaats waar de echtgenote van Michiels werd ontgraven. Dit moest natuurlijk lijden tot twist en daarbij kwam nog dat de burgemeester in de gemeenteraad een blaam ten laste van gemeenteontvanger Joseph Michiels ter stemming bracht. Schepen Borgonie weigerde deze blaam te steunen met als gevolg dat zowel de schepen als de gemeenteontvanger uit de gemeenteraad werden gezet. De democratie was redelijk zoek lijkt me.

Zo ging de bal aan het rollen en werd er een tweede lijst, de katholieke lijst der gemeentebelangen, opgericht, die zich tot doel stelde een einde te brengen aan het "bewind" van burgemeester Constandt.

Al hun argumenten hebben echter niet mogen baten want de burgemeester werd opnieuw verkozen, zij het met een zeer nipte overwinning. In het begin van dit levensverhaal van August Constandt, stipte ik aan dat hij zolang burgemeester bleef met behulp van het kiessysteem. Ik ben er quasi zeker van dat dit zeker opgaat voor de verkiezing van 1911. Het kiessysteem van toen zat heel anders in elkaar dan dit nu het geval is : de vrouwen hadden geen stemrecht en de mannelijke kiezers hadden in sommige gevallen het recht van meer dan één stem uit te brengen. Het aantal stemmen, tot **vier** per persoon, werd toegekend afhankelijk van de sociale status van de persoon in kwestie. Als je dan weet dat burgemeester Constandt zelf 4 stemmen mocht uitbrengen en dat dit niet alleen telde voor hem maar ook voor alle notabelen en welgestelden van de gemeente die tot vier stemmen mochten uitbrengen, terwijl de gewone werkmensen van het dorp één stem per hoofd mochten uitbrengen, dan lijkt het me overduidelijk waar burgemeester Constandt zijn nipte overwinning haalde. De nieuwe partij mikte voornamelijk op de gewone werkende klasse waarvan de meesten slechts één stem mochten uitbrengen. Het tellen van de stemmen zal ongemeen spannend geweest zijn want de partij van uittredend burgemeester Constandt haalde het nipt met ongeveer 53 procent van de stemmen. Ik heb zo'n sterk vermoeden dat met een ander kiessysteem de kaarten heel anders geschud zouden geweest zijn.

De uitslag bleef echter de uitslag en August Constandt bleef burgemeester van onze gemeente. Toen drie jaar later de oorlog uitbrak, bleef hij officieel burgemeester van de puinhoop en verlaten woestenij die Pervijze werd.

De burgemeester zag het in 1918 - hij was toen reeds 70 jaar - niet meer zitten om aan de heropbouw van zijn gemeente en in het bijzonder van zijn eigen woning, mee te helpen. Zijn statig herenhuis, vlakbij het station, was ook nog slechts een troosteloze hoop stenen en had onder de oorlog gediend als schuilplaats voor twee bekende Britse verpleegsters die instonden voor de verzorging van de vele gewonden die van het vlakbij gelegen front kwamen.

Zo werd Emiel Haverbeke vanaf 1918 tot 1921 dienstdoende burgemeester tot hij op 24 april 1921 werd verkozen tot burgemeester van Pervijze.

Ondertussen was dokter Constandt met zijn echtgenote en zijn dochter Helena te Brugge gaan wonen in de Vlamingenstraat 43. De officiële datum van zijn vertrek uit Pervijze is 22 april 1921. Lange tijd heeft hij niet meer kunnen genieten van een rustige oude dag want reeds op 25 mei 1924 overleed August Constandt, de man die Pervijze gedurende 27 jaar met vaste hand bestuurd had.

Zijn echtgenote overleefde hem nog bijna 10 jaar en verwisselde uiteindelijk het heden met het eeuwige op 3 april 1934, eveneens te Brugge.

Laten we het tot slot nog hebben over de verdere levensloop van de kinderen van August Constandt en Ludovica Degraeve.

Zoals eerder geschreven, huwde de oudste dochter, Maria Theresia, met Marin Van Houwe, apotheker te Roeselare, en ging ze wonen te Roeselare. Haar was geen lang leven beschoren want reeds op 5 februari 1938 overleed ze te Roeselare aan een slepende

ziekte. Haar echtgenoot was ook reeds overleden.

De enige zoon, René Auguste Marie, had ondertussen zijn studies beëindigd en was net als zijn vader dokter geworden. Hij huwde met Marguerite Pouillet en ging zijn praktijk te Oostende uitoefenen waar hij overleed op 28 februari 1954. Zijn doodsprentje werd opgesteld in het Frans en vertelt ons ondermeer het volgende : "La longue maladie qui l'immobilisa si longtemp ne le rendit pas inactif : il lisait, discutait ; aucun problème ne le laissait indifférent...".

De tweede dochter, Helena, bleef ongehuwd en bleef ook het langst in leven. Zij overleed op 25 maart 1978 te Sint Niklaas.

Uiteindelijk besluiten we deze reeks over het gezin van August Constandt met het levensverhaal van zijn jongste dochter Rachel. Zij was in 1910 ingetreden bij de Zusters van Liefde te Gent waar zij op 9 december 1912 haar professie deed en de naam Zuster Maria Elisabeth meekreeg. Op 5 januari 1913 kwam ze naar Eeklo in het instituut O.L.V. ter Doorn en deed daar de studies voor wetenschappelijke regentes, waarvoor ze het diploma behaalde in 1914. In datzelfde instituut werd ze door de oversten van haar Congregatie aangesteld tot lerares aardrijkskunde in de humaniora en in het normaalonderwijs.

In september 1937 werd ze benoemd tot directrice van de zogenaamde afdeling Sint Theresia, die de Grieks Latijnse humaniora, de moderne humaniora en het regentaat bevatte.

Vanaf 1945 vervulde ze de functie van overste van verschillende instituten van de Zusters Van Liefde, achtereenvolgens te Gent - Sint Bavo, te Oudergem, te Dilbeek en te Eeklo van 1953 tot 1959.

Haar laatste levensjaren bracht ze door op rust in het Sint Lodewijksinstituut te Wetteren Kwatrecht, waar ze overleed op 4 mei 1976 op 87-jarige leeftijd en na 64 jaren kloosterleven.